

تاریخ مبلمان (مصر)

عباس اعتماد زاده

مبلمان بشر اولیه متناسب با محیط آنان بوده و بخاطر آب و هوا با هم تفاوت‌هایی داشته است. قدیمیترین آثاریکه از مبلمان بدست آمده از مقابر فراعنه بوده که مربوط به دو تا سه هزار سال پیش از میلاد مسیح بوده در شرق ما ، چین و غرب ایران آثاری بدست آمده است. این آثار دارای کارکتر حیوانی بوده زیرا انسان از حیوانات برای سواری استفاده می کرده و بدین وسیله خواسته انسان که برتری بر حیوانات بوده در مبلمان اثر گذاشته است . البته استفاده از مبلمان در آن زمان برعکس عصر حاضر منحصرأ مربوط به طبقه مرفه جامعه بوده است . پایه جلوی صندلی که مربوط به حاکم مصر بوده بصورت دوپای شیر ساخته شده و جالب است بدانیم که تناسبات استفاده شده در مبلمان آن دوره کاملاً درست و دقیق بوده چنانکه بعد از گذشت هزاران سال هنوز قابل قبول می باشد . اولین کسانی که آناتومی بشر را مطالعه و شناختند مصریها بودند .

در پستی صندلی اشکال بصورت نقاشی و نقش برجسته که با جواهراتی مانند فیروزه و زمرد تزئین شده بدست آمده است . غیر از این صندلی یک میز عسلی یا چهار پایه بدست آمده که پایه های آن طراحی شده و معلوم نیست که با چه وسیله ای طراحی شده است . چند تختخواب بدست آمده که پایه های آن از فرم حیوانات استفاده شده و قسمت پشت آن دیواره دارد که هم نیمکت بوده و هم تخت خواب و روی آنرا برای راحتی بیشتر با چرم پوشانده اند. مصریان در مواقع عادی از مبل استفاده نمی کردند و فقط در مواقع غذا خوردن از صندلی استفاده می نمودند و فقط فرعون از این قانون مستثنی بوده است . مصریان صندوقهایی برای حفظ اموال و اثاثیه میساختند که بمرور تزئینی ترمی شده . بد نیست بدانیم که صندلی فرعون در تاریخ معماری تحولی عظیم ایجاد نموده است .

داستان از این قرار است : صندلی آمون

دوران جنگ جهانی دوم را برای آلمان میتوان عصر شکوفائی و نوآوری دانست زیرا بدلیل برتری طلبی این قوم و اهمیت جنگ بیشترین میزان اختراعات و اکتشافات در این دوران و در آلمان بوقوع پیوست . در تمامی دوران جنگ فعالیتی خستگی ناپذیر و بدون وقفه در این کشور ادامه داشت . و این قوم در روند دستیابی به اهداف و ارتقعی کیفی فعالیت های خود از هیچ کاری فرو گزار نمی نمودند . از آن جمله فرایند تغییر محیط را می توان نام برد. منشی های ادارات و سایر محیط های کاری از کار توان فرسا به ستوه آمده بودند ، به مسئولین خود شکایت می نمودند و آنان نیز در صدد رفع مشکل برآمدند . در محیط کار باتغییر مبل و پرده و سایر جزئیات تنوع ایجاد نمودند ولی بازده کاری همچنان پائین و بدون تغییر باقی ماند . در همان زمان یکی از طراحان و معماران نامی آلمان از قاهره پایتخت مصر دیدن کرده و از آثار باستانی آنجا بازدید می نمود که در موزه قاهره صندلی فرعون که در ویتروینی قرار داشت توجه او را جلب نمود . در جلوی ویتروینی ایستاد و به طرح صندلی خیره شد . در خطوط آن راحتی و آرامش را احساس نمود . از مسئولین موزه درخواست نمود صندلی را از نزدیک مورد آزمایش قرار دهد . طبق مقررات در موزه ها اجازه بررسی و نشستن و امتحان کردن به او داده نشد . بر درخواست خود پیگیرانه و قاطعانه اصرار ورزید و از آنجائیکه در آن عصر دولت آلمان از قدرت زیادی برخوردار بود از طریق اعمال نفوذ سیاسی به او اجازه نشستن روی صندلی فرعون و بررسی آن داده شد . طراح آلمانی بدون توجه به گذشت زمان ساعت ها روی صندلی نشست و متوجه شد که کوچکترین اثری از خستگی در خود احساس نمی نماید . برای تکمیل مطالعات خود ماکتی با تمام جزئیات و ویژگیهای صندلی فرعون تهیه نموده و با خود به آلمان برد و روند تحقیق و بررسی آغاز شد و صندلی مخصوص جهت منشی ها و کلیه کسانی که بیشترین اوقات خود را روی صندلی می گذراندند تهیه و اجرا گردید . با تولید این صندلی که از طرح صندلی فرعون برخوردار بود تحولی عظیم در بازده کاری بوجود آمد . بدین معنی که راندمان کل

کار در کشور 13/2 درصد افزایش یافت . که علت آن را در کاهش خستگی و افزایش ساعات کار مفید می توان جستجو نمود . با بهره گیری از تجارب بدست آمده کارخانه فولکس واگن که اتومبیلی کاری بود نیز در طرح صندلیهای خود تغییراتی ایجاد نمود . از آن پس چندین کارخانه و از آن جمله کارخانه ولو و بنز نیز استاندارد صندلیهای خود را تغییر داده و صندلیهای قابل تنظیم برای افراد گوناگون طراحی و تولید نمودند . اولین قومی که با علم تشریح آشنا شدند مصریها بودند . لذا با آناتومی بدن انسان به خوبی آگاه بودند . بنابراین در طراحی پشتی صندلیها تکیه گاهی جهت کلیه انسان در نظر گرفتند که بدان وسیله انسان احساس راحتی نموده و ساعات بیشتری بدون احساس خستگی می توانست به کار و فعالیت پردازد.

تاریخچه هنر معماری داخلی - بیزانس - BYZANTINE

حملات وحشی های اروپای مرکزی حکومت رومی ها را از بین برد ولی اصول ، روش و سبک آنها کاملاً از بین نرفت . امپراطوری جدیدی که در قسطنطیه بوجود آمد باعث شد که اثراتی از هنر شرقی در این سبک پدید آید . حال اگر سبک یونانی ها و رومی ها را سبک کلاسیک بنامیم می توانیم بگوئیم که بیزانس تلفیقی از سبک کلاسیک با اثراتی از هنر شرقی است که تکیه آن بر روی نقاشی ها و صحنه های مذهبی است . اثرات هنر شرقی در سبک بیزانس تزئینات و مستقیم بودن خطوط و اثر سبک کلاسیک در این سبک ریزه کاریها است . وجود این سبک بیشتر از روی موزائیک کاری و نوشته ها معلوم شده است . برای درک این سبک باید به حکومتهای آن زمان رجوع کرد که برای بیان ساده تر به دو بخش حکومت در اروپای شرقی و حکومت در اروپای غربی تقسیم می شوند.

حکومت در اروپای شرقی (قسطنطیه)

سبک بیزانتین در حکومت اروپای شرقی با کمک مسیحی ها و نفوذ تزئینات شرقیها و برحسب موقعیت جغرافیائی آنجا رواج پیدا کرد . البته باید در نظر بگیریم که نفوذ یونانیها در این حکومت به علت موقعیت جغرافیائی، زیادتر از رومیها بود . در این دوره خمیدگی پشتیها و کشیدگی پایه های کلاسیک از بین رفت و مبلمان ساده زارعین نیز برچیده شد . مبلمان ، صندلی و تخت سلطنتی شده و فقط شخص اول مملکت و یا کلیسا می توانسته از آنها استفاده کند و اشخاص معمولی بر روی زمین و یا جعبه هائی ساده می نشستند .

تخت سلطنتی ، صندلی و چهار پایه

تخت سلطنتی بیشتر خطوط مستقیم داشته و از لحاظ اندازه بزرگی و سنگین بوده است و از الوارهای بزرگ درست می شد و روی آنها نقاشی می گردید .

چهار پایه و صندلیها دارای پایه هائی بشکل × بودند و سطح نشیمن آن بوسیله قطعاتی چرمین پوشیده می شد . در این صندلی و چهار پایه ها فرم های کلاسیک را کم و بیش می بینیم . قسمت بالای فرم × به سر شیر و پائین آن به پنجه شیر ختم میشد ، این نوع چهارپایه ها از دو نوع فلز و چوب بودند که نوع چوبی آن بطور استادانه نقاشی می گردید . همه انواع صندلیها و چهار پایه ها یک کوسن نیز بر روی سطح نشیمن داشتند .

میز

میز در آن زمان معمولاً در سه نوع ساخته می شد. دسته اول ، میزهای کشوداری می باشند که از سطح بالای آن برای نوشتن استفاده می گردید و مخلوطی از میز و تریبون بوده است . این نوع میزها را از چوب درست کرده و استادانه نقاشی می کردند که از

محبوبترین مبلمان دوره بیزانس بودند ، گاهی پایه داشته (سه پایه) و گاهی بصورت جعبه ای بودند که بر روی میز جداگانه ای قرار می گرفتند . میزهای دسته دوم ، اغلب شبیه میزهای کلاسیک بوده و از انواع سنگ ویا فلز طراحی می شدند که دارای پایه های نازک بوده که بوسیله دو بست × مانند بهم متصل می شدند. دسته سوم میزهای چوبی بوده که اغلب گرد ، مستطیل و یا چهار گوشه ساخته می شدند .میزهای نهارخوری از همه بزرگتر و دایره مانند بودند که گاهی نیز بصورت نیم دایره ساخته می شدند و میهمانان می توانستند به سبک کلاسیک اطراف آن به صورت لمیده غذا بخورند.

صندوق

صندوق در این دوره به وفور دیده می شد. اندازه های آن از جعبه های کوچک تا تابوت موجود بود . از جعبه های کوچک برای نگهداری از جواهرات واز صندوقهای بزرگ گاهی بصورت نیمکت استفاده می شده ، صندوقها دارای ساختمانها ساده بوده و با چوبهای مختلف، خاتم کاری و نقاشی می شدند . جعبه های کوچک نیز با عاج ، طلا و نقره تزئین می شدند .

تختخواب و نیمکت

تختخواب دوره بیزانس مانند دوره کلاسیک بوده با این تفاوت که در جای سر خمیدگی دیده نمی شود.

کمد

انواع مختلف کمد در این دوره وجود داشته که ساده ترین نوع آن طبقه بندی داخل دیوار بوده است . انواعی از شاهکارهای نجاری نیز دیده می شد که گاهی اوقات روی آنها نقاشی و گاهی در آنها از تزئیناتی مثل ستونهای چهار گوش و سر ستون استفاده می شد.

حکومت در اروپای غربی

حکومت اروپای غربی بعد از حمله وحشیهای فئودالیتة بوجود آمد . نقطه تمرکز هنر در اطراف شاهان آن دوره بود و زندگی روزانه از لحاظ مبلمان خیلی ساده قرار می گرفت . در این قسمت چون نفوذ سبک رومیها بیشتر بوده ، سبکی که در آنجا به وجود آمد که رومانسک (Romanesque) خوانده می شد.

مبلمان

صندلیهای اولیه این دوره دارای ساختمان بسیار ساده بود که از الوارهای کوتاه و یا شاخه درختان درست می شد. برای پیوستن این چوبها باید دو انتهای آنها را تیز می کردند به شکلی که داخل سوراخهای چوبهای کناری قرار بگیرند ، سپس بوسیله رنگهایی بسیار درخشان نقاشی و روی آنها طلاکوب می شد ، این صندلیها مخصوص شاهزادگان بودند و مبین مقام و منصب آنها بوده است . در این دوره تعداد جمعیت کم شده بود و در نتیجه شهرهای مهم نیز تعدادشان کم شد و به علت اقتصاد ضعیف زندگی برای اشخاص متمول نیز سخت گردید . به همین جهت مبلمان آنها به حداقل لازمه رسید. مبلمان از قطعاتی درست می شد که سبک بوده و باز و بسته می شد طوری که به آسانی قابل حمل باشد . شاهزادگانی که مسافرت می کردند مبلمان خود را نیز همراه می بردند و فقط کمد و میزهای سنگین را باقی می گذاشتند.

جعبه و صندوق

در این سوی اروپا از مهمترین مبلمان آن دوره بوده است و ساختمان آنها کاملاً ساده و چهارقطعه چوب اضلاع آن را شامل می شد، یک قطعه به عنوان در و یکی نیز کف آن را شامل می شد، گاهی دو قطعه کناری بلندتر از قطعات دیگر ساخته شده و در حقیقت به عنوان پایه بکار می رفتند ، این صندوقها گاهی به جای میز و صندلی نیز استفاده می شدند .

تزئینات بکار رفته مانند معماری ستاخرمان بوده و در تزئین آنها از فرمهای طاق و ستون استفاده می کردند که این طاقها به فرم گرد بودند .

صندلی

در این دوره صندلی موقعیت و اهمیت خاصی داشته و بیشتر برای تاج گذاری و تشریفات مهم استفاده می شدند ، به همین دلیل در تزئین آن دقت زیادی بکار برده می شد . انواعی از سنگ و برنز نیز دیده شده که ساختمان آنها بیشتر به صورت معماری بوده تا نجاری . تخت شاهی نیز از نوع چوب ساخته می شد. این نوع صندلیها پایه هائی خراطی شده داشته و به شکل جالبی نقاشی می شدند . گاهی دارای پستی بلند و دسته بودند که انتهای آن (پستی) به گلدسته یونانی و اروپای غربی پانیز مجهز بودند.

چهار پایه

چهار پایه ها اغلب پایه × و در مواقع تشریفات بکار برده می شدند . چهار پایه هائی نیز وجود داشته که قابل تاشدن بوده و دارای پایه هائی چهار گوشه یا گرد بودند و به طرز درخشانی نقاشی می شدند . این چهار پایه ها نه تنها در قصرها بلکه در منازل متمولین نیز دیده می شد. از آنها فقط برای نشستن استفاده نمی شده بلکه به عنوان میز نیز بکار می رفت.

میز

میزهای این دوره (رومانسک) فرمهای متفاوت و اغلب آنها قبل حمل بوده اند . نوعی از آنها سطحی نیم دایره داشته که موقع استفاده با سفره ای پوشانده می شده است .

کمد

کمد در یونان شرقی به صورت طبقه بندی با نجاریهای بسیار زیبا بوده که برای البسه بکار می رفته ولی در یونان غربی علاوه بر البسه برای ظروف نیز کاربرد داشته است و نقاشیهایی که بر روی آنها می شدننجاری خشن آن را می پوشاند.

تختخواب

بعد از صندلی و تخت شاهی ، تختخواب از اهمیت بیشتری برخوردار بود و دارای تزئینات جالب است . پایه های آن گرد و خراطی شده بود. دیگر از آن ساختمانی شبیه صندوق را می بینیم ، این نوع پایه های چهار گوشه داشته که در فاصله چوب های کناره قرار می گرفته است .

هر دو نوع دارای طاق و پرده بوده اند که از سقف طاق آویزان می شد . و گاهی نیز ادامه پایه ها بطرف سقف باعث نگهداری این پارچه ها می گردید . نوعی تخت خواب سفری نیز موجود که قابل تا شدن بوده است هنر رومانسک هنریست کلیسائی ، قدرت کلیسا و نفوذ آن در همه تزئینات و مبلمان آن دوره دیده می شود .

مبلمان رومانسک با تزئینات معماری و رنگهای روشن خود با وجود سادگی جلالی داشته که پایه و شروع سبک گوتیک را در قرن 13 بنا می نهد. نقشه های معبد را می توان به منظور نشان دادن استفاده آنها از سیستم های پیچیده هندسی که اساس نسبت ها ، تناسب فضاها ، دیوارها و ستون ها محسوب می شود، بررسی کرد . تقارن ساده دو جانبه در این بنا یک مفهوم کنترل کننده تقریباً ثابت و تغییر ناپذیر است . تنها آثاری از بقایای کاخ های گلی در دسترس است اما طرح های باز سازی شده ، ایده هائی از بخشهای داخلی این بناها را ارائه می دهند .

برای مثال تصویری دیگر از کتاب Viollet-le-Duc، حیاطی در یک کاخ را نشان می‌دهد با ستون‌های که راهروهایی را در هر دو طرف تشکیل می‌دهند و در حیاط تولید سایه می‌کنند. همچنین آثاری از وجود مجموعه خانه‌هایی مشاهده می‌شوند که در حاشیه این بخش قرار دارند که به منظور اسکان کارکنانی که به روی پروژه‌های ساختمان پهناور سلطنتی کار می‌کردند، ساخته شده‌اند. این آثار به جا مانده مبنایی برای بازسازی‌های احتمالی خانه‌های ساخته شده در انتهای یک باغ محصور ارائه می‌دهند که به منظور تولید مواد غذایی و وسایل رفاهی مورد استفاده قرار می‌گرفتند.

در بعضی از مقبره‌ها ماکت‌های چوبی خانه‌ها، مغازه‌ها و امکانات دیگر در یک زندگی روزمره باقی مانده که اطلاعات بیشتری در مورد خوشایندی و رنگارنگی این جنبه از زندگی مصر باستان به ما می‌دهد.

استفاده مصریان از رنگ، هم قوی و هم تاثیر گذار بوده است. رنگ‌های اصلی (قرمز، زرد، آبی) به همان اندازه رنگ سبز استفاده شده است. در کنار آنها زارنگ سفید و مشکی نیز استفاده شده، این رنگ‌ها معمولاً فقط برای فرم‌های خطی لبه‌ها استفاده شده و نواحی رنگ‌های قوی را مشخص کرده است.

در طراحی داخلی، سقف‌ها با آبی پررنگ نقاشی شده‌اند که نشانگر آسمان در شب است.

کف زمین بعضی اوقات به رنگ سبز نقاشی شده که یک علامت نمادین از رود نیل است.

مبلمان مصری ها و مبلمان داخلی دیگر

اطلاعاتی که از مبلمان مصریان باستان بدست آمده از دو منبع سرچشمه می‌گیرد: تصاویر روی نقاشی‌های دیوار که نشانگر زندگی روزمره در خانه‌های اشرافی است و نمونه‌های واقعی که در آرامگاه‌های وجود دارد.

این نمونه‌های باقی مانده شامل صندلی‌ها، میزها و کمدهایی است که بسیاری از آنها به طرز عالی تزئین شده و در خانه افراد ثروتمند و قدرتمند استفاده شده‌اند.

صندلی‌ها باقی مانده یک قاب چوبی ساده دارد با نشیمنی کوتاه با دسته‌هایی از جنس رشته‌های حصیری یا چرم. پایه‌ها معمولاً در انتها با کنده کاری به شکل پای حیوانات هستند چهار پایه‌های ساده تاشو به شکل X با زیبایی و وقار باشکوهی نیز هنوز باقی مانده است شکل‌های پرکار «آرامگاه نوتان خامون» (1340 سال پیش از میلاد مسیح) مثال مشهوری از طراحی رنگارنگ و آراسته مصری است.

بسیاری از اشیاء کوچک تر، تکه‌های ظروف سفالی و ظروف شیشه‌ای هم باقی مانده‌اند.

جعبه‌های کوچک چوبی که غالباً بوسیله عاج منبت کاری شده‌اند، برای وسایل و لوازم آرایش شخصی استفاده شده‌اند. چنین اشیایی غالباً با توجه به سیستم تناسب هندسی طراحی شده که شامل نسبت‌های طلایی هم هست.

مثال‌های دیگر بازمانده، مثل تخت خواب، جعبه لوازم آرایش و صندلی حاکی از نمونه‌ای از طراحی ساده و باشکوه مصری است. منسوجات بافته شده به جا مانده نیز حاکی از این است که مصری‌ها در بافندگی و رنگ آمیزی پارچه‌های بافته شده بسیار ماهر بودند. تمدن مصر باستان تا زمان رم به قوت خودش باقی ماند. تاثیرات آن بر روی پیشرفت‌های بعدی اروپا یک موضوع قابل بحث است. مسلماً انسان‌های دیگری در اطراف مناطق مدیترانه از مصر دیدن می‌کرده‌اند، اما تعیین اینکه طراحی قدیمی یونان تا چه حد تحت تاثیر طراحی مصر بوده را تنها می‌توان حدس زد. چه مسیر این تاثیر مستقیم بوده باشد و چه نباشد، به هر حال طراحی مصریان باستان به وضوح تفکر قوی آنان را در بیان زیبایی شناسی نشان می‌دهد.

سبک گوتیک

پیدایش سبک گوتیک را باید از تلفیق سبک بیزانس و روم کوچک به حساب آورد. در این عصر وسایل مبلمان از نظر تعداد به حداقل رسید و در طراحی آن سادگی به چشم می خورد. چوب مورد مصرف در این طرح ها بلوط بود که با بست های بسیار خشن و درشت به یکدیگر متصل می شد. حتی خانواده های ثروتمند و مرفه نیز از حداقل وسایل مبلمان استفاده می کردند. وسایل حجیم، ولی درعین حال قابل انتقال بودند.

وسایل مبلمان عبارت بودند از عسلی های مختلف، نیمکت ها، چستهای بزرگ و میزهای طولی که به پایه آن قرقره نصب شده بود تا به راحتی جابه جا شود. به طور کلی اغلب وسایل به صورت تکی و کمتر به شکل سری ساخته می شد. چست ها را باهوت (BAHUT) می نامند و از آن به جای صندوقهای بزرگ استفاده می شد و در آن همه وسایل لازم اعم از ظروف، البسه و ملحفه را جای می دادند. در زمانی که غارت و چپاول امری طبیعی به شمار می رفت و خانه ها و قصرهای خالی از سکنه رو به ویرانی می نهاد، چست ها همراه با صاحبان خود از یک نقطه به نقطه دیگر برده می شدند و توسط آن ها همه وسایل مورد نیاز جابه جا می گشت.

شکل ظاهری وسایل گوتیک به طور غیر قابل نیازی بزرگ و سنگین بود. نمونه های این سبک از دید مدرن بسیار خشن و درشت به نظر می رسد. تزئینات غالباً به صورت پانلهای (PANEL) مجزا و از پارچه های نخ یا حاشیه های تزئینی تکراری انتخاب می شد. نقش طاقها و پنجره های مشبک به صورت کنده کاری و یا منبت کاری مورد توجه بود. استفاده از رنگهای تند و زننده همراه با آب طلا و نقره بر روی گچ بریهای درشت و خشن متداول بود. چوب مورد استفاده، بلوط و گردو بود که تدریجاً با چوبهای گرانبها روکش می شد. فرم وسایل مبلمان شامل: صندلی هایی که گاهی به صورت سری با کاناپه ساخته می شد، عسلی هایی با سه پایه، نیمکت های گوناگون، صندلی های تاشو و تختخوابهایی با پشتی بسیار بلند و قطور بود که از پارچه های دستباف روکش می گشت. معمولاً از جنس پارچه روکش تخت خواب، جهت دوخت پرده، رویه مبیل، رویه کاناپه و ... نیز استفاده می کردند بدین معنا که پارچه های مورد نیاز هر اطاق به صورت سری انتخاب می شد.

به طور کلی اشیاء و مبلمانها به طور تک تک قرار داده می شد و به ندرت مبلمان را به صورت سری می ساختند. «بوفه» ها برای قرار دادن ظرف مورد استفاده قرار می گرفت و چست ها در اندازه های گوناگون ساخته می شد میزهای مختلف با کمدهای لباس و چند نمونه میز تحریر در این عصر ساخته و پرداخته شد. میزهای تحریر و همچنین گنجه های کنار دیوار و ویتترین های دیواری غالباً در اسپانیا ساخته می شد، این نوع ویتترین ها را به نام HUCHIER می نامند زیرا سازنده آن نجار معروف فرانسوی به همین نام است. در حقیقت این نجار در فرانسه یا جایی که اساس سبک گوتیک پایه گذاری شد هنر نجاری خود را عرضه کرد. ویتترین سبک HUCHIER در حال حاضر نیز طرفداران بی شماری دارد.

پس از آن که سبک گوتیک به سایر کشورهای اروپای راه پیدا کرد، در هر سرزمین متناسب با روحیه و خصوصیات مردم آن دچار تغییراتی شد. برای مثال در فرانسه منبت کاری های کم عمق با برشهایی معمول بود. در حالی که در ایتالیا به جز «وینز» از همان سبک روم کوچک و در حقیقت اساس گوتیک پیروی می گشت. در اسپانیا سبک فرانسوی گوتیک با ذوق و سلیقه اسپانیایی مخلوط گشت بدین معنا که کارهای مشبک فلزی با سبک گوتیک توأم شد. این مشبک کاری ها به قدری ظریف بود که ورقه فلزی به صورت تور و دانگل ساخته می شد. در کشورهای «فلمیش» طرح طاقها یا در حقیقت اساس سبک گوتیک همراه با نقش انسان با صورتهایی به فرم کاریکاتور مخلوط گشت. پانل های منبت کاری با روکش پارچه و حاشیه هایی از نقش شمایل با صورتهایی به

فرم کاریکاتورها از خصوصیات این سرزمین است. در انگلستان منبت کاری به صورت حاشیه در هنر معماری و مبلمان به طور غیر قابل وصفی مورد توجه بود. رنگها زنده و روشن برای تزئین به کار برده می شد. نمونه هایی که از عهد گوتیک حفظ شده و باقی مانده فلمیش FLEMISH (در حال حاضر به کشور بلژیک گفته می شود) است به تعداد کمی اما از بهترین آن ها در کلکسیون های بزرگ دنیا مانند موزه CLUNY پاریس یافت می شود. مشهورترین و تاریخی ترین آن ، صندلی تاجگذاری کشور انگلستان است که در کلیسای « وست مینستر» WESTMINISTER و چپت CHOPET ادوارد اعترافگیر قرار دارد. این صندلی که برای ادوارد اول در سال 1270 ساخته شد دارای پشتی بزرگی به فرم طاق نما است ، پهلوهای آن نیز به شکل طاق نما و پر از منبت کاری است .

طرفین این صندلی به شکل دو شیر ساخته شده است که از صندلی ، نگهبانی و محافظت می کنند . پس از آن که در سال 1297 این صندلی از اسکاتلند به لندن آورده شد تمام سطح آن توسط سنگهای قیمتی تزئین گشت . از این صندلی از زمان ادوارد اول تاکنون برای تمام تاجگذاری های کشور انگلستان استفاده شده است .

رنسانس

رنسانس یعنی تجدید حیات علم و هنر. در طی قرون وسطی پس از آن که هنر و ادبیات و علوم یونانی کنار رفت و به دست فراموشی سپرده شد دوره رنسانس به وجود آمد؛ این دوره یکی از برجسته ترین ادوار ترقی افکار و اخلاق بشری از قید و بند نادانی است . به وجود آمدن جنگ های صلیبی ، اختراع دستگاه چاپ از آن جمله است.

طبقه مرفه از علم و هنر، فعالیت کلیسای رم تحت رهبری پاپ نیکلای پنجم و سقوط قسطنطنیه و اخراج و فرار طلاب از یونان به ایتالیا نیز ظهور سبک گوتیک ، از دلایل پیدایش این دوره است . رنسانس در ایتالیا شروع شد و دوران ترقی و تعالی خود را در آن سرزمین طی کرد و سپس از آن جا به سایر ممالک اروپایی نفوذ کرد و یک قرن دوام یافت . آنچه امروزه مورد تقلید ماست همان پدیده های هنری در عصر رنسانس به شمار می آید . نقطه شروع سبک رنسانس شهر فلورانس بود و همانطور که تکمیل و ترقی هر یک از رشته های هنری ، سایر رشته ها را نیز تحت الشعاع قرار می دهد هنرمبلمان نیز در عصر رنسانس از این تجدید حیات بی نصیب نماند و تمام خطوط تزئینی و طرح های هنری برپایه سبک کلاسیک استو انواع ستونها به فرم های مختلف و آرایش سنتوری و حاشیه های کلاسیک در هنر معماری به کار برده شد ؛ گچ بری ، منبت کاری کنده کاری و برجسته کاری ها از خطوط اصیل پرکار روغنی سبک کلاسیک برخوردار شد .

رنسانس در ایتالیا

سبک رنسانس از ایتالیا به سایر کشورهای اروپایی از جمله انگلستان راه پیدا کرد . این سبک در حدود سال 1400 به وجود آمد و جلوه های گوناگون آن تا اوایل قرن شانزدهم ادامه داشت در طی این سال ها خصوصیات طرح های عصر رنسانس ملم و پایدار گشت با این وجود ما رنسانس را به فرم « رنسانس ایتالیایی» ، « رنسانس فرانسوی» و « رنسانس اسپانیایی» می شناسیم . با شروع عصر رنسانس شرایط زندگی برای تمام طبقات اعم از فرمانده و فرمانبردار به طور محسوسی رو به بهبودی نهاد، در نتیجه وسایل خانگی و مبلمان متناسب با تقاضا از تنوع و کیفیت بهتری برخوردار شد .

به طور کلی تمام وسایل مبلمان امروزی ویا لاقلا وسایلی که در ساختمان های ملی و دولتی مورد استفاده قرار می گیرد کپی ای از مبلمان عصر رنسانس است .

در طی این دوران تنوع وسایل مبلمان بسیار چشمگیر بود، برای مثال چست (صندوق بزرگ) های کشودار، بوفه هایی با طبقات روباز، گنجه هایی با طبقات متعدد، میز تحریر، قفسه کتاب و وسایلی نظیر آن مورد استفاده عموم قرار می گرفت. طرح میزها از کنده کاری و استخوان بندی پرکار و استادانه ای برخوردار بودند، چست ازدواج که به آن کسون CASSONE نیز می گفتند با ظرافت هر چه تمام تر قلم زده و نقاشی می شد. در همه منازل یک نیمکت جهت استراحت نیم روز به چشم می خورد. چوب بلوط جای خود را به چوب گردو بخشید و از آن پس از چوب گردو برای ساخت انواع قفسه ها و مبلمان استفاده شد.

سبک رنسانس ایتالیایی در ابتدا از خطوط ساده و ملایم و تزئینات بسیار ظریفی برخوردار بود، در معماری از ستون های کلاسیک و گچ بری و کنده کاری ها و حاشیه های برجسته کلاسیک استفاده می شد ولی به تدریج همه این تزئینات غنی تر گشت و نقاشی های ملایم و ورق طلا نیز به آن اضافه شد و این حد اعتدالی سبک رنسانس ایتالیا در امر مبلمان ایتالیا بود که همه وسایل مبلمان از کارهای غنی و پرکار مثبت، برجسته کاری، نقاشی، تذهیب کاری و حاشیه های درخشان کلاسیک برخوردار شدند.

در حدود سال های 1580 مبلمان ایتالیایی خصوصیات سبک باروک را دنبال کرد، در این سبک از مظاهر ارتدکس اثری نبود و فقط طرح ها و نقوش مورد استفاده قرار می گرفت. سبک باروک در فرانسه، اسپانیا و انگلستان و سایر کشورهای اروپایی مورد قبول واقع شد، و برای مبلمان آپارتمانی و دولتی استفاده گشت.

رنسانس در ایتالیا متولد شد و دوران تکمیلی خود را در این سرزمین طی کرد، سپس از آنجا به سایر کشورهای اروپایی ینفوذ کرد و حتی پس از آن که ایتالیا قدرت و ثروت خود را از دست داد، در کشور فرانسه و سایر کشورهای اروپایی هنوز از این سبک تقلید می کردند، تا آن که در انگلستان آدام ADAM و هپل وایت HEPPLER WHITE سبک جدیدی را در امر مبلمان پایه گذاری کردند.

در فرانسه، مبلمان رنسانس نخست در زمان سلطنت فرانسوای اول بین سال های 1547 تا 1515 عرضه گشت، در ابتدا کارهای رنسانس ایتالیایی مورد تقلید فرانسویان بود اما مارکتری اسپانیا و کشور فلنش (بلژیک)، نیز تزئینات آلمانی هم به آن اضافه شد. زیباترین مبلمان سبک رنسانس در کشور فرانسه در عصر هانری چهارم ساخته شد با وجود این باید اذعان داشت که این مبلمان برتر از مبلمان عصر لویی سیزده نبوده است، زیرا در این عصر امپریالیست فرانسه از قدرت و ثروت فراوانی بهره مند بود و به همین جهت مبلهای ساخت این دوره از تزئینات بسیار نفیس، طرح عالی و بهترین ساخته می شد.

در عصر لویی پانزدهم سبک باروک مورد تقلید بود ولی سبک این دوره با سبک لویی سیزدهم و لویی چهاردهم کاملاً متمایز بود. استیل رنسانس برای اولین بار در سال 1500 در اسپانیا دیده شد. به دلیل وجود روابط نزدیک میان اسپانیا و ایتالیا، مبلمان اسپانیایی ها در ابتدا تقلیدی از کار ایتالیایی ها بود، فقط به علت اختلاف مهارت صنعتگران و هنرمندان اسپانیایی با هنرمندان ایتالیایی کار اسپانیایی ها خشن تر و درشت تر به نظر می رسید. آنها غالباً از قفل و بست های خشن فلزی برای اتصال تکه های چوب استفاده می کردند. تخت خواب های این دوره از میله های فلزی مشبک ساخته می شد و گنجه های کشودار بسیار مورد استفاده قرار می گرفت، همچنین جعبه ای شبیه میز تحریر که سطح روی آن باز و بسته می شد و دارای دو پایه بود و قسمت مقابل آن هلالی شکل کنده کاری شده بود، حتی تا اواخر عصر رنسانس هم هنوز کارهای اسپانیایی ها شباهت فراوانی به کار ایتالیایی ها داشت. در سال های (1556 – 1600) معمار مشهور اسپانیایی به نام ژان دوهررا (JUAN DE HERRERA) به نام معمار سلطنتی مشهور شد و پس از آن آرشیتکت دیگری به نام خوزه چری گورا (JOSE GHURRI GUERA) استیل باروک را رواج داد. در سال 1650

مبلمان استیل فرانسوی در اسپانیا مد شد ، اسپانیایی ها چیزی به این سبک اضافه نکردند بلکه همیشه کار سایر ممالک را کپی می نمودند یا دنباله روی ایشان بودند.

تاثیر رنسانس در انگلستان مانند سایر ممالک نبود زیرا خصوصیات اخلاقی انگلیسی ها مانع از آن بود که سبک رنسانس مانند سایر کشورها در ممالک ایشان نیز رخنه کند . صنعتگران و هنرمندان انگلستان هرگز کارهای رنسانس ایتالیایی و یا فرانسوی را قابل تقلید نمی دانستند تا از روی آن کپی کنند ، بدین ترتیب مبلمان انگلستان همچنان در سبک گوتیک باقی ماند، بدین معنی که مبلها جسیم و توپر و با زوایایی مستقیم ساخته می شدند . تزئینات و کنده کاری با خطوطی به فرم دلفین و حاشیه هایی به فرم گل رز، برگ نخل و زیگزاک مورد استفاده قرار می گرفت . اولین بار اثرات سبک رنسانس در دوران سلطنت هانری هشتم بین سال های (1509 - 1547) در این سرزمین پدیدار گشت ، به این دلیل که عرضه و تقاضای وسایل خانه بسیار زیاد شده بود . این عرضه و تقاضا در عصر ملکه الیزابت به حداکثر رسید با وجود این باید خاطر نشان ساخت که رنسانس تدریجاً در کشور انگلستان با سبک ژاکوبن ها مخلوط شد و تدریجاً سبک گوتیک تغییر کرد ، بدین معنی که تکه های مبلمان کوچکتر و سبک تر شد . به هر حال دوران رنسانس را در کشور انگلستان به نام عصر رنسانس گوتیک می شناسند و این سبک خاص مردم انگلستان است که تا قرن نوزده ادامه داشت و به نام مبلمان انگلیسی در همه جای دنیا شناخته می شود .

رنسانس در فرانسه

در زمان سلطنت لویی چهارده ، فرانسوی ها ساخت و عرضه مبلمان به سبکی نو را آغاز کردند تا آن زمان فرانسوی ها از سایر ملل تقلید می نمودند در حالی که در دوران لویی چهارده ، بین سال های (1643 - 1715) وسایلی که ساخته و پرداخته شد روی مبلمان انگلیسی ها هم اثر گذاشت . به طور کلی از پادشاهی لویی چهارده تا 150 سال پس از آن استیل مبلمان فرانسوی مورد تقلید همه ممالک بود . استیل لویی شانزده در واقع پایه و اساس طرح های سلطنتی گذشته را داشت ، منتها سبک باروک در آن تجلی بیشتری داشت و این صرفاً به دلیل وجود صنعتگران شاهی هنرمند آن عصر بود . در ابتدا کلبرت ، وزیر دارایی فرانسه در سال 1660 مرکز کیتی در لور تحت عنوان « کارخانه جات سلطنتی مبل » را تشکیل داد ، ده سال بعد زمانی که ورسای تجدید بنا گشت و توسعه یافت این مرکز نجاری بود که تمام مبلمان کاخ ورسای را از نو تهیه کرد .

مبلمان عصر لویی چهارده از دو دوره متفاوت تشکیل می شود . در دوران اول اثاثیه بسیار جسیم و دارای زوایای 90 درجه و خطوط مستقیم بودند که با تزئینات بسیار چشمگیر سبک باروک تزئین می شدند . در دوران دوم عصر لویی چهارده وسایل مبلمان تا حدی سبک وزن تر گشت و خطوط منحنی جایگزین خطوط مستقیم شد تزئینات وسایل از کنده کاری ، روکش طلا و آب طلا کاری و همچنین برنز کاری برخوردار بودند .

صنعتکاران و نقاشان مشهور این عصر عبارتند از : شارل برون SHARLES LEBRUN نجار مشهور این عصر به نام بریان نجار BERRIAN به نام متخصص مشهور و کارشناس انواع روکش های چوب شهرت داشت و نیز نجار مشهور دیگری به نام بریان که مبلمان سبک وزن عصر دوم لویی چهارده را طرح و پایه گذاری کرد . تکه های قابل ذکر مبلمان این عصر عبارتند از کمد، نیمکت ، میزهای تحریر با سطح صیقلی و صاف و میزهای غذاخوری بزرگ با سطح مرمر ، چوب مورد مصرف ، بلوط جنگلی ، شاه بلوط ، گردو و گیلاس بود که گاهی نیز آن را رنگ یا آب طلاکاری می کردند . روکش ها از چوب رز، آبنوس ، صندل و سایر چوب های گرانبها و قیمتی تشکیل می شد . به نظر متخصص و کارشناسان امر مبلمان ، زشت ترین و نازلترین مبلهای سبک

فرانسوی متعلق به دوره لویی پانزده بین سال های (1774-1715) است . طرح مبلمان این دوران حتی از ظاهر زیبا نیز برخوردار بودند و ناهماهنگی های بسیاری در آن به چشم می خورد . در طرح ها از به کار بردن سطوح صاف اجتناب می شد و در عوض تمام سطح اشیا با منبت کاری ، کنده کاری ، ورق طلا و نقره و بالاخره تزیینات فلزی پوشیده می شد. به نظر می رسد که هر تکه مبل از خصوصیات کار یک فرانسوی برخوردار است در حالی که واقعا چنین نبود، زیرا هارمونی لازم در جمع آوری آنها به کار برده نمی شد . تنها در مدت کوتاهی (5 سال) مبلمان عصر لویی پانزده ، تحت تاثیر طرح های چینی قرار گرفت و به طور کلی تمام کنده کاری ها و منبت کاری ها روی صدف، مرجان و یا سنگ های دریایی انجام می شد و نقش ها نیز مانند نقش های ژاپنی به صورت گل و حاشیه های تزیینی و به سبک چین و ژاپن بود . صندلیها را با جلال و شکوه هر چه تمام تر به فرمی می ساختند که نشستن در آن کاملاً راحت باشد ، به این معنی که سطح نشیمن آن را بسیار بزرگ و پستی آن را خمیده می ساختند . در میان مبلمان این عصر کتابخانه ، طبقات دیواری و عسلی های گوناگون و نیز اتومان های بزرگتر را می بینیم . کمد ها و بعضی دیگر از وسایل مبلمان تحت تاثیر کارهای(CHIPPEDALG-THOMAS) قرار داشت .

« مهاگونی » بهترین چوبی بود که مورد توجه این دوران بود و برای ساخت وسایل گرانبهاتر به کار برده می شد. پس از آن ، چوب بلوط جنگلی ، گردو، آلبالو و سایر چوبهای بلوط جنگلی ، گردو، آلبالو و سایر چوبهای درختان میوه و خلاصه چوب رز مورد مصرف بود ، برای روکش و مارکتری از چوب شاهی (KING WOOD) ، چوب لاله و چوب SATEN WOOD استفاده می کردند . صندلی ها را به صورت سری می ساختند و قاب صندلی ها را با رنگ های روشن و ذرات طلائی و نقره ای تزیین می نمودند . سایر وسایل مبلمان را به رنگ قرمز، طلائی ، قهوه ای ، سیاه و مسی رنگ ، لاک الکل کاری می کردند . طراحان مشهور این عصر عبارتند از J.F.OEBEN ، J.H. RIESENER ، CHARLES CRESS CENT ، J.A MESSOWIER و لاک الکل کار مشهور این عصر ROBERT MORTUI و برادرانش هستند . فلز کار نامی این دوره PHILPPE CAFFIERI است .

با پدید آمدن انقلاب کبیر فرانسه دوران سلطنت لویی شانزدهم به پایان رسید و در واقع سال های طلائی عصر مبلمان فرانسه نیز خاتمه یافت و همراه با موج آزادیخواهی ، در همه شئون سادگی طلبی رایج شد . بدین ترتیب دوباره مبلمان فرانسه از طرح های ساده کلاسیک برخوردار گشت و خطوط دوباره مستقیم و صاف شدند . زوایای قائم در طرح ها مورد استفاده قرار گرفتند و تزیینات در نهایت سادگی و اختصار به کار برده شد . در حقیقت مبل های این عصر کپیه ای از کارهای روم و یونان باستان شد حاشیه های تزیینی کاملاً کلاسیک و به فرم نخل های یونان ، برگ چنار، برگ بلوط ، چنگ و بالاخره به فرم قو ساخته می شد . مهاگونی چوبی مورد توجه بود و گاهی نیز از آبنوس استفاده می گشت . روکش ها به فرم برش برلیان انجام می گرفت و از چوب رز، چوب لاله و سایر چوب های قیمتی برای روکش و مارکتری استفاده می شد . گاهی اوقات این چوبها را برای روکش صندلی ها ، چنانکه به صورت سری ساخته می شد. غالباً به رنگ های ملایم رنگ شده و مختصری آب طلا کاری هم به آن اضافه می گشت ولی سایر وسایل مبلمان توسط لاک الکل سیاه یا طلائی رنگ می شد. به طور کلی مبلمان تغییر مختصری پیدا کرد ، به این معنی که دارای زوایای بیشتری شد و از ظرافت بیشتری بهره مند گشت . در میان هنرمندان و طراحان و صنعتگران مشهور این دوره ، نقاشی به نام J.L.DAVID و صنعت کار دیگری که کارهای فلزی او شهرت بسیار داشت به نام PIERRE GOUTHIERE وجود داشتند .

مبل های عصر لویی شانزده با ظاهر بسیار زیبا و نفیس از راحتی فراوان برخوردار بود . در طرح این وسایل مبلمان، ظرافت اشرافی به خصوصی به چشم می خورد که نتیجه کار بی نظیر و همکاری بی شائبه هنرمندان و صنعتگران آن عصر است به طوری که نقاشی ، تزئین ، کنده کاری و طراحی همه به بهترین نحو بر روی مبلمان عصر لویی شانزده پیاده شده است .

در سال 1804 ناپلئون بناپارت ، امپراتور فرانسه دستور جدیدی برای معماری و مبلمان صادر کرد که در آن نشانه ای از فتوحات در نبردهای او باشد. این طرح ها توسط هنرمند مشهور T.C.DAVID و توسط آرشیستک مشهور آن زمان P.F.L.FONTAINE و طراح مشهور آن عصر PARLIER CHARLE پیاده گشت . باید اذعان داشت که مبلمان عصر ناپلئون بناپارت در مقایسه با عصر لویی شانزده ، از خشونت بسیار برخوردار بود و تنها در عصر خودش کپی و تقلید گشت . مبلمان و معماری عصر ناپلئون با استفاده از طرح های کلاسیک یونان باستان و مصر باستان و به فرم خطوط هندسی ، عرضه گشت . به میزان زیادی از برنز برای تزئین استفاده می شد؛ روی تمام وسایل تزئینی ویا وسایل مبلمان ، حرف اول اسم ناپلئون و حرف بناپارت ، به صورتی حک و یا نقش ویا نصب می شد . تابلوها ، همه شرح نبردهای ناپلئون بود برای همه وسایل اعم از گلدان ، ستون ها حتی ظروف ، طرح پایه ستون تکرار می شد.

کف پوش ها از سنگ صیقل دو رنگ با رنگ های متضاد مانند سیاه و یشمی فرش می شد و روکش مبل ها و پرده ها نیز از طرح های کلاسیک به صورت راه راه ، ویا گاهی با نقش مدالیون انتخاب می گشت . چوب مهاگونی با پرداختی به رنگ قرمز تیره ، چوب ایده آل به شمار می رفت ، میزها معمولا گرد و غالباً روی سه پایه استوار بود. جعبه ها و کنجه ها از معماری به سبک مینیاتور، برخوردار بودند و غالباً نمای آن ها به فرم معابد یا کشتی وقایق ساخته می شد. صندلی ها و نیمکت ها دقیقاً از روی طرح های یونان و رومن ها تقلید می گشت و بالاخره چنانچه بخواهیم با مبلمان ولایتی فرانسه آشنا شویم ، باید از گنجی ها ، کمد، تختخواب ، میز و صندلی هایی نام ببریم که توسط حصیر ساخته می شد. طرح این وسایل، متناسب با منطقه ای که استفاده می شد، متغیر بود. در میان این وسایل اشیای مفیدی را می بینیم .

بعدها مورد کپی و استفاده قرار گرفته اند مانند: جعبه نان ، طبقات دیواری ویا جعبه هایی برای نگهداری کارد و چنگال . تزئینات این قبیل وسایل استاندارد نبود و هر کدام تزئیناتی مخصوص به خود داشت . به این ترتیب کارهای تهیه شده در (NORMANDI) نرماندی با الیت NORSE ویا ALZAS متفاوت بود. چوبها نیز فرق می کرد ، به این معنی که ، بلوط جنگلی در نرماندی ، شاه بلوط و چوب درخت میوه درایالت LORAINC و نیز چوب شاه بلوط و سایر چوب هایی که در منطقه مدیترانه به عمل می آمد در ناحیه SAVOIE مورد استفاده قرار می گرفت .

استیل معماری در ابتدا زاویه دار با گوشه های متعدد بود، ولی تدریجاً فرم منحنی به خود گرفت ، تا آن که در عصر لویی پانزده تکه های مبلمان کاملاً گرد و توپر با خطوط منحنی ساخته شد به این معنی که تمام پایه های میزها و صندلی ها به گلوله هایی ختم می گشت . /

سلام بر بنده و رسول خدا، حضرت محمد (ص)، سلام بر بنده و ولی خدا، حضرت علی (ع)، سلام بر کاملترین مخلوق و حجت خدا ، حضرت مهدی (عج).

Jadeye_tariki@yahoo.com

کتابخانه نیلوفر آبی: <http://nilofare-abi-lib.blogfa.com>

تارنگار نیلوفر آبی: <http://nilofare-abi.persianblog.ir>

سایت استاد محمد رضا یحیایی: <http://www.mry14mn.net> & <http://www.mry14mn.com>

تنظیم و ویرایش: امیر نعمتی.

شهریور ماه 1387 خورشیدی.